

Нещодавно мені пощастило доповнити це зібрання першим виданням поеми "Мойсей" (1905) з автографом В.Петретові, на яке я натрапив у Москві серед книжок цього російського й українського вченого, родичка якого погодилася передати книжку у відділ рукописів Інституту, складовою частиною фондів якого є й бібліотека І.Франка.

Зауважу, що видання Франка з його власної бібліотеки часто мають поліпшені оправи, завдяки чому добре збереглися.

Зрідка письменник розкривав псевдоніми й криптоніми авторів, робив помітки на берегах видань, поле-мізуючи з авторами, підкреслював важливе для нього, що свідчить про активне студювання багатьох книжок. Це окрема сторінка дослідження творчості вченого, про що вже опубліковано низку статей і досліджень.

Зібрання Франка - меморіальне. Воно має статус обмеженого користування, книжки видаються за дозволом завідуючого і не виносяться поза приміщення установи. Як і рукописна частина, спадщина письменника охороняється згідно з законом про збереження національних цінностей. Проте досвідчені дослідники мають змогу користуватися бібліотекою для наукових цілей, зокрема так було в період підготовки до видання творів Франка у п'ятидесяти томах.

Книгами як унікальним ілюстративним матеріалом послуговуються у своїх виступах науковці відділу рукописів по телебаченню, ведучи мову з приміщення Інституту. У серпні 1996 р. ряд книг, як виняток, демонструвався у Державному музеї літератури в Києві на республіканській книжково-архівно-рукописній виставці, присвяченій Франкові. Отже, бібліотека в певних межах і за певних обставин відкриває двері для громадськості.

Але щоб глибше розкрити зібрану письменником унікальну книгозбірню, потрібен її друкований каталог. Сподіватимемося, що підготовлений до друку капітальний бібліографічний опис бібліотеки Франка - безумовно однієї з найбільших письменницьких колекцій - знайде добродійників-спонсорів, які допоможуть побачити світ цій праці.

Бібліотека І.Франка - складова частина його величезної рукописної спадщини, що зберігається у відділі рукописів та текстології Інституту (понад 5 тис. од. зб.)

Рукописна спадщина в більшості побачила світ за життя письменника у збірках його творів, у періодичних виданнях, тобто була оприлюднена. Проте чималу частину не було

опубліковано свого часу через недостатність матеріальних коштів, через цензурні перешкоди. Чимало творів митця з'явилося друком після його смерті завдяки таким дослідникам, як М.Возняк, М.Деркач, Т.Франко, О.Дей, М.Мороз та ін. Капітальне 50-томне зібрання, яке планувалося не як вичерпне, а як об'ємно-грунтовне видання у можливих на той час рамках, не охоплює всієї спадщини. Поза ним лишилися рукописи (художні твори, публіцистичні статті, наукові праці), які не друкувалися ні за життя, ні після смерті автора. Серед них автопереклади іншими мовами, наприклад, російською, незавершені переклади творів сербських пісень, економічні дослідження, наприклад, розвідка «Полонина Глистовата» тощо.

Усе, що вишло з-під пера Франка, має свою вартість і повинно враховуватись як при дослідженні його спадщини, так і при виданні. Проте слід обачно вибирати зі спадщини те, що недруковане: деякі статті Франко не бажав публікувати, дещо написано ним уже в період його серйозної хвороби.

З нагоди 140-річчя Франка поживавилася увага дослідників і видавців до його спадщини. Очевидною стала необхідність по-новому підійти до висвітлення багатьох сторінок життя і творчості цього письменника, філософа, поета, підготувати й випустити цілу низку видань, що доповнили б 50-томне зібрання.

Колектив науковців відділу рукописів та текстології Інституту літератури ім. Т.Шевченка НАНУ підготував ґрунтовний науковий опис національних скарбів, що зберігаються у цьому відділі, зокрема широко і всебічно представив багатогранну спадщину Франка. Такий докладний опис зроблено вперше. Сподіватимемося, що він стане надбанням широких кіл громадськості України і закордону - буде опублікованим.

У Львові готується до друку том поезій (оригінальних і перекладених), що не ввійшли в багатотомник з різних причин, нове видання спогадів. Видано збірку творів «Встане слава мати Україна» (К.: Творче об'єднання «Барва», 1996. - 52 с.), яка вийшла таким малим тиражем, що одразу стала раритетною.

Бібліотека Франка, як і його рукописна спадщина, - це справді «морська глибина», невичерпне джерело пізнання його величезного духовного надбання, присвяченого Україні.

Сергій Маслов

Пам'яті Григорія Дмитровича Тисяченка (21 травня 1927 р. в Києві)

Член комісії історії книги* - учень відомого українського бібліографа Комарова, Тисяченко багато працював на ниві українського книгознавства, умістивши низку статтів по книжковій справі й бібліологічних оглядів у часописах «Рада» і «Книгарь». Далі він працював над історією видань «Кобзаря» Шевченка. В 1924 р. умістив в ювілейному числі «Бібліологічних вістей» статтю «350 літ тому і тепер», присвячену економічно-соціальним умовам розвитку нашого друкарства. Крім наукової роботи, Тисяченко проводив також і роботу педагогічну, викладаючи в робітничому клубі курс історії книги. У 1919 р. він працював у «Книгоспілці», де заснував бібліологічний часопис «Книга й освіта», який, по незалежних обставинах, однак в світ не вийшов. Далі він завідував однією з київських друкарень, потім друкарнею в Лохвиці. У останні часи займав посаду зав. окружною бібліотекою в Лубнах. У жовтні 1926 р. в комісії історії книги ми слухали його доповідь «Перша на Наддніпрянській Україні газета «Хлібороб», яку Тисяченко підготував до друку в виданнях УНІКу, над якою працював до останніх ментів свого життя в лікарні, де його спіткала смерть...» (ІР НБУВ, ф.33, од. зб. 2308).

Виявлено у фондах і підготовлено до друку Н.Солонською

* Комісія Українського науково-дослідного інституту книгознавства